

ARCHIPEL

Eerste Wildreservaat op Borneo.

PRACHTIGE INSTELLING.

Bescherming van neusaap, orang oetan, banteng en rhinoceros.

Op Borneo bestaan sedert korten tijd enkele natuurmonumenten, doch deze zijn, al was hun totstandkoming toe te juichen, van zoo geringen omvang, dat Borneo, wat dit betreft, in de verste verte geen vergelijking kon doorstaan met Sumatra of Java. Deze 3 natuurmonumenten, te weten Mandor (195 ha) en Lo Pat Foen Pi (8 ha) beide in de Westerafdeeling en de Padang Loewai (1080 ha) in de Z. & O. Afdeeling, waren dan ook niet bestemd om voor de groote fauna van Borneo een toevluchtsoord te vormen, doch worden speciaal met het oog op een bijzondere flora (in West-Borneo v.n. Orchideeën en in Oost-Borneo een speciale armelijke flora op een zandsteenplateau) ingesteld.

Hoewel enkele Zelfbesturen in de Buitengewesten concordantie bepalingen in het leven hebben geroepen, aansluitende op de Jacht- en Natuurbeschermingswetgeving op Java en Madoera, is dit om verschillende redenen toch lang niet overal het geval, waardoor zonder andere maatregelen van de zijde der Regeering, het groote wild, waaronder unica voor de dierenwereld voorkomen, zoals de neusaap, welke merkwaardige diersoort nergens ter wereld bekend is als van Borneo, aan zijn lot zou zijn overgelaten.

Werd van het eerste natuurmonument op Borneo in de „Java-bode“ van 5 Oct. 1935 melding gemaakt, het stemt tot vreugde hier thans de definitieve instelling van het Koetai-reservaat te kunnen bespreken, waarvan het besluit op 10 Juli door den Sultan te Tanggarong geslagen en nader werd goedgekeurd door den Resident van de Z. & O. Afdeeling te Bandjermasin op 25 Juli 1936, aldus een bijzondere medewerker van den „Javabode“.

De grenzen van dit reservaat zijn in bijgaand kaartjes door het gearceerde gedeelte aangegeven.

De voornaamste diersoorten, die er voorkomen, en voor wier bescherming tot instelling van het reservaat werd overgegaan, zijn, behalve de reeds genoemde neusaap, de orang oetan, de benteng en de rhinoceros.

Bij vele outsiders heeft de meening postgevat, als zoude Borneo nog één groot oerboschland zijn met een ongerepte vegetatie en fauna. Deze meening is echter ten eendennamen onjuist. Weliswaar bevindt zich op dit relatief zeer dun bevolkte eiland, dat na Groenland en Nieuw-Guinee het grootste ter wereld is, nog een groote oppervlakte bosch vegetatie doch de voortschrijdende cultuur neemt hoe langer hoe meer gedeelten in occupatie, en het dient goed bedacht te worden, dat deze nimmer meer door een maagdelijk plantenkleed bedekt zullen worden.

Hier heeft men de tragiek van de weerloze oervegetatie tegen de overmacht van den nijveren mensch, die met zijn perfectioneerde hulpmiddelen over alles de baas schijnt.

Een tragisch gebeuren, waarbij iets vervoest wordt, dat nimmer terug zal keeren en voorgoed van den aardbodem wordt weggevaagd. Een tragiek intusschen, waaraan niets te veranderen is, want de loop der kringen is niet te stuiten. De steeds toenemende techniek, gepaard gaande met de steeds hogere eischen, die de mensch aan zijn omstandigheden stelt, en het steeds toenemende menschenal, dat deze planeet bewoont, dat is een gang der dingen, die zich onweersstaander een weg baant.

Après nous le déluge?

Deze overwegingen, ten aanzien van Borneo wellicht nog te rechter tijd gemaakt, leiden er echter toe, dat de thans levende generatie tot taak, geen tot plicht heeft, althans deelen van deze oervegetaties met hun oorspronkelijke oervegetatie en fauna voor het nageslacht te bewaren. Overal ter wereld wordt dat ingezien, in Japan, N.-Amerika, Afrika. Br.-Indië, Malakka, enz. Nederlandsch-Indië steekt daarbij zeker niet ongunstig af.

Aan het in Augustus jl. uitgekomen 10de Verslag van de Ned.-Indië Vereniging tot Natuurbescherming, gevestigd te Buitenzorg, dat een buitengewoon lezenswaardig boekwerk is, waarin alles te vinden is wat er op natuurbeschermingsgebied hier te lande werd en wordt gedaan, ontleenen wij, dat in Ned.-Indië op 1 Juni 1936 waren gereserveerd, hetzij als natuurmonument, hetzij als wildreservaat, niet minder dan rond 1.400.000 ha, hoofdzakelijk geconcentreerd in Sumatra, Nieuw-Guinea en Java! Borneo en Celebes staan in dit opzicht bij de andere eilanden verre ten achter. Voor Borneo begint het echter te dagen, want Koetai is, naar wij hopen, slechts het eerste van 4 plannen voor reservaten op dat eiland.

Velen zullen zich afvragen, wat hebben wij op het oogenblik aan dergelijke natuurparken, waar niemand kan komen? Een vraag, die echter gemakkelijk te beantwoorden valt. Immers indien men zou wachten tot het geheele gebied zou zijn opengelegd en uitgegeven, dan was er niets meer te redden van de originele flora en fauna. Dan zou het te laat zijn, zoals men nu reeds elders te laat is geweest, zóó zelfs, dat heele diersoorten ten eenenmale zijn uitgestorven en nu alleen de huiden en botten als zeldzaamheden rariteiten, in enkele musea worden bewaard. Als men voor zoo'n armzalig restantje staat, dan schaaft men zich tot een menscheit te behooren, die zoo rauw en genadeloos met de weerloze na-

tuurschatten, die ze had te bewaken, heeft omgesprongen. En... men wendt zich af en troost zichzelf, als wijlen de Farizeeërs, dat men daar zelf part noch deel aan had. Dat is een leugen! Dat is zelfbedrog!

Taak van het tegenwoordige geslacht.

Niet alleen onze voorouders waren het, die zulke toestanden hebben geschapen! Ook heden ten dage gebeurt hetzelfde, waarbij soms de mensch zelf het slachtoffer wordt. Men denke aan den roekeloozen invoer van verschillende schadelijke diersoorten in Australië, die sinds jaren het Australische volk schatten geld kosten en verlies aan bebouwbare grond beteekenen.

Ik denk hierbij aan de 2-hoornige rhinoceros van Java, deze kolossen der wildernis, waarvan er hoogstens nog enkele tientallen een hopeloozen strijd om het bestaan voeren in Oedjoengkoelon, het ZW. schiereiland van Bantam. Gebrek aan fondsen zal het zijn, dat het Binnenlands Bestuur buiten staat zal stellen te verhinderen, dat men over deze schitterende schepping, op wier bezit Java trotsch moest zijn, binnen enkele jaren, als het zoo doorgaat, in den verleden tijd zal moeten spreken. En dat alles omdat de Chineezers een onjuist, slechts op de signatuurleer berustend geloof aan de wondere kracht, die de horens, hoeven en de huid zouden bezitten, koesteren! Een jammerlijk veroordeel van den onnoozelen egoïstischen mensch, doch waarvan deze geweldige en toch machteloze dieren het slachtoffer zijn.

Het vereischte een vooruitzienden blik om dergelijke schaden te voorkomen. Dat het nageslacht daarover pas zal oordeelen, ontslaat ons niet van onzen plicht al het mogelijke te doen God's Schepping in ere te houden, er althans een zoo zuinig mogelijk gebruik van te maken. Wijlen P. Sarasin schreef terecht, dat alles wat de mensch tot stand brengt zoogenaamd reproduceerbaar is. Als een dergelijk menschelijk kunstwerk eens tot stand is gebracht, is het altijd mogelijk, dat een ander mensch in een lateren tijd iets dergelijks zal kunnen scheppen. Wat de natuur echter heeft voortgebracht is niet reproduceerbaar.

Een diersoort, waarvan het laatste exemplaar is gedood, zal nimmer in de eonen die voor ons liggen, wederom opstaan. Iedereen kan deze roekelooze vernietiging mee helpen bestrijden, indien hij de natuurbeschermingsgedachte uitdraagt aan anderen. Vooral hooggeplaatste personen kunnen in deze gewesten, waar natuurbescherming zoo vaak afhangt van persoonlijk initiatief, ontzaglijk veel bereiken. Hun namen zullen later geëerd worden in de culturele geschiedenis van Insulinde.

Speciaal in de Buitengewesten doen zich vaak groote bezwaren voor bij het tot stand brengen van natuurparken, die hier bekend staan onder den naam wildreservaten, waar het wild dus beschermd is, doch een rationeel bedrijfsvoering, bv. het inzamelen van boschproducten door de bevolking, houtbedrijf door het Boschwezen, mijnbouw enz. niet is uitgesloten. Ondanks het feit, dat wildreservaten wat status betreft, dus zeer soepel zijn, voor het Bestuur stuit de aanwijzing vaak op bezwaren. Bezwaren echter zijn er om overwonnen te worden.

Waar een wil is, is een weg.

Zoo ook in Koetai, behoorende tot plan- en definitief in Juli 1931 door den mijnningieur ir. H. Witkamp te Samarinda bij de Ned. Ind. Vereniging tot Natuurbescherming aangehangig zijn gemaakt. Ook nu is nog niet alles bereikt, wat gewenscht was, wat het thans ingestelde Koetai-reservaat omvat slecht ongeveer 1/5 van het voorgestelde terrein. Wij beschouwen het daarom als een eersten stap op den goeden weg, die naar wij hopen, een aanmoediging zal zijn voor de plaatselijke autoriteiten om de andere plannen ook zoo spoedig mogelijk ten uitvoer te brengen.

Speciaal de overal aanwezige bevolking, die weliswaar zeer dun gezaaid is, doch zeer verspreid woont, is een beletsel voor de totstandkoming van de reservaten. Men kan kampongs wel laten verhuizen, doch dat kost geld. Laat men deze waar zij zijn, als enclaven in het reservaat, dan is de bewaking altijd zeer bezwaarlijk. Om deze reden is men gekomen tot het reservaat, zoals het momenteel is omgrensd. Een omgrenzing, die veel te wenschen overlaat, want het ideaal, een omgrenzing door natuurlijke scheidingen, zoals rivieren, bergkammen, kusten, e.d. is hier slechts voor een zeer gering deel verwezenlijkt.

Zeker zijn wij ons bewust, dat dergelijke natuurlijk begrensde gebieden, waarin geen voorladig geoccepeerde gronden voorkomen, moeilijk te vinden zijn; het bewijst te meer de noodzaak met voorstellen, die het reserveeren van groote terreinen beoogen, niet te lang te wachten. Plaatselijk onderzoek zal echter in vele gevallen wel een modus opleveren om daaraan een mouw te passen. In Koetai waren het voornamelijk de olieconcessies en de verwachting, dat elders olie gevonden zal kunnen worden, die de groote bezwaren bij de Zelfbesturen wakker maakten. In dergelijke gevallen is later altijd de mogelijkheid om zulke terreinen te ruilen voor andere en zodoende wildbescherming en handelsbelangen met elkaar in overeenstemming te brengen.

Het bekijken van schilderijen.

VOORDRACHT BEN FRANK.

Van de leden der Volks-Universiteit te Bandoeng heeft de heer B. Frank een causerie gehouden over: „Het zien van kunstwerken (schilderijen)“. Het „A.I.D.“ bevat het volgende résumé:

Een schilderij als kunstwerk is van verschillende zijden uit te bezien al naar de geestelijke gesteldheid van den beschouwer, aldus ving spr. zijn voordracht aan. Een kunstwerk is het resultaat van een geestelijk proces bij den kunstenaar.

Om tot het inzicht te komen, wat het kunstwerk ons zeggen wil, moeten wij ons eerst een beeld vormen van dat proces, (de eigenlijke scheppingsdaad van den kunstenaar. Wat was de aanleiding, wat ging er in den kunstenaar om en hoe was zijn geesteshouding?

Het antwoord op deze vragen ligt veelal in het kunstwerk zelf besloten.

De elementen, waaruit een kunstwerk is opgebouwd, nl. emotie en vormmotieven, worden door spreker aan een nadere beschouwing onderworpen; de emotie, de innerlijke ontroering, volgens het gewone gezegde „de inspiratie“, die aanleiding is tot het ontstaan van het kunstwerk, komt in de idee tot uitdrukking, de technische vaardigheid bepaalt de wijze van vormgeving.

De waarde van het kunstwerk is gelegen in de verhouding tusschen emotie- en vormmotieven; naarmate die verhouding verandert en een van beide elementen overheerscht, wijzigt zich ook het karakter van het kunstwerk.

Aan de hand van een reproductie van een schilderij van Vincent van Gogh wordt een overheersching der emotie-motieven en een onbeholpen vormgeving getoond; een neoklassieke schilderij van Gerard vertoon daarentegen een volmaakte vormgeving naast een leegen inhoud, zonder enige emotie.

Met voorbeelden toont spr. verder aan, dat een beeldend kunstenaar enerzijds den vorm, de kleur en de contrastwerking, waardoor hij fysiek was getroffen, tot uitdrukking zal trachten te brengen, terwijl anderzijds in de idee, de inhoud van het kunstwerk als zodanig is gelegen.

Deze twee elementen worden in de beeldende kunst in het algemeen aangeduid als physioplastiek en ideoplastiek.

Vervolgens stelt spreker naast elkaar de technisch volmaakte vormgeving van praehistorische grotteekeningen en physioplastische teekeningen van sommige imbecielen, teekeningen, getuigen van een verbluffende realiteit, tegenover de ideoplastische, op hoog geestelijk niveau staande schematiseringen van de Egyptische tempelteekeningen, waarbij hij wijst op het gebrek aan inhoud, wegens het gemis van een geestelijken achtergrond bij de eerstgenoemde, tegenover een loslaten en tegelijk verstrakken van den vorm ten gunste van de idee bij den op hooger geestelijk peil staanden mensch.

Spreker toont enkele afbeeldingen van schilderijen van mummikisten, waarmede hij demonstreert, dat de Egyptenaren wel degelijk konden schilderen en het verstrakken van hun vormen geen onkunde was. Hier waren echter krachten, die de ideoplastische uitdrukkingswijze verdrongen en de physioplastische deden zegenieren en wel het geloof, dat slechts de natuurgetrouwe overeenkomst van het gelaat van den overledene met de afbeelding op de mummiekist een identificatie mogelijk maakte en voldoende zekerheid kon geven voor een gelukkig leven in het rijk van Osiro.

Spreker gaat dan in zeer groote trekken de kunsthistorie na en toont aan de hand van verschillende voorbeelden uit de kunst opgevolgde kunsttijperken aan, dat wij steeds de elementen van ido- en physioplastiek, van het gericht zijn op het bijzondere of algemeene, van het synthetische dan wel het gedetailleerde, in ieder werkelijk kunstwerk kunnen aantreffen.

Bij de Assyriërs en de Egyptenaren een zuivere ideoplastiek, bij de Grieken aanvankelijk een meer natuurgetrouwe afbeelding, die zich eerst demonstreert in een overdreven weergave der spierbundels b.v. terwijl bij de latere Grieken de ido- en physioplastische elementen in harmonische verhoudingen zijn verwerkt.

Bij de Romeinen treedt dan weer een verenging op, natuurgetrouwe weergave van Romeinsche burgers, episodenschildering, gebonden aan tijd en plaats.

In de Byzantijsche en vroeg-Middeleeuwsche kunst, tegelijk met de ontwikkeling van het Christelijk-religieuze gevoel in Europa, wordt de vertolkster van de religieuze emoties; de vormgeving wordt dikwijls geheel ondergeschikt aan de sterk primaire ontroering, is dus sterk ideoplastisch.

In de Renaissance, in den tijd dat de geest zich vrij begint te maken van dogma's en dwangvoorstellingen en in evenwicht komt met de natuur, uit zich dat ook in de evenwichtige scheppingen van de groote Italianen uit dien tijd: Da Vinci, Titiaan, Rafael, terwijl in een iets latere periode, reeds in het begintijdperk van de Barok, waarin weer een neiging tot overdrijving wordt waargenomen, meesterwerken van Michael Angelo, Rembrandt van Rijn Rubens ontstaan.

In een latere Barok-periode wordt de harmonie geheel verbroken en ontstaan sterk geëmotioneerde werken; de stille devotie is veranderd in extase, exaltatie. De rust die straalde uit de werken van een vroeger tijdperk is verloren en gaat over in beweeglijkheid om de sterke emo-

tie te kunnen weergeven: Murillo, Ribera, Goya, El Greco, etc.

Het neo-klassicisme keert van die sterke emotie terug en tracht het verbroken evenwicht te herstellen; hier wordt evenwel een te groote waarde aan de vormgeving gehecht, waardoor het physio-plastische element op den voorgrond treedt en ontroering ontbreekt.

Een reactie op deze atelierkunst met haar zorgvuldige groepeerings en vooraf berekende effecten vertoonde het impressionnisme, waarbij men uit het atelier wegtrok om „buiten“ de schilderachtige bekoring der „atmosfeer“ te ondergaan.

Bij de daarna komende figuren, Césanne en Van Gogh, de voorlopers der moderne kunst, kan de toevallige uitbeelding, inhaerent aan het impressionnisme geen voldoening schenken; bij hen trad de ideo-plastiek, de uitbeelding der idee weer op den voorgrond. Césanne bracht de willekeurige uitknipsels der natuur terug tot een weloverwogen plastische compositie binnen de omlijsting van het schilderij; Van Gogh bracht zijn religieuze gevoelsleven over op de uiterlijke verschijningsvormen van de natuur en sprak zich uit in de dramatisering ervan.

Ten slotte gaat spreker dan over tot de moderne stroomingen en hij verklaart, hoe men, uitgaande van verschillende standpunten, tot de vele „ismen“ in de moderne schilderkunst is gekomen.

Of men evenwel portret, figuur of landschap, stadsgezicht of interieur, stilleven of een bloemstuk weergeeft, in alles moet men achter den maker een geestelijke gaardheid, een houding kunnen voelen, die, al naar temperament en aangeleg, zich in het kunstwerk in één van de vele richtingen der moderne kunst moet openbaren. Een copij, een natuurgetrouwe weergave, waarbij de geest van den maker ontbreekt, is nimmer in staat, ons kunstgevoel te bevredigen.

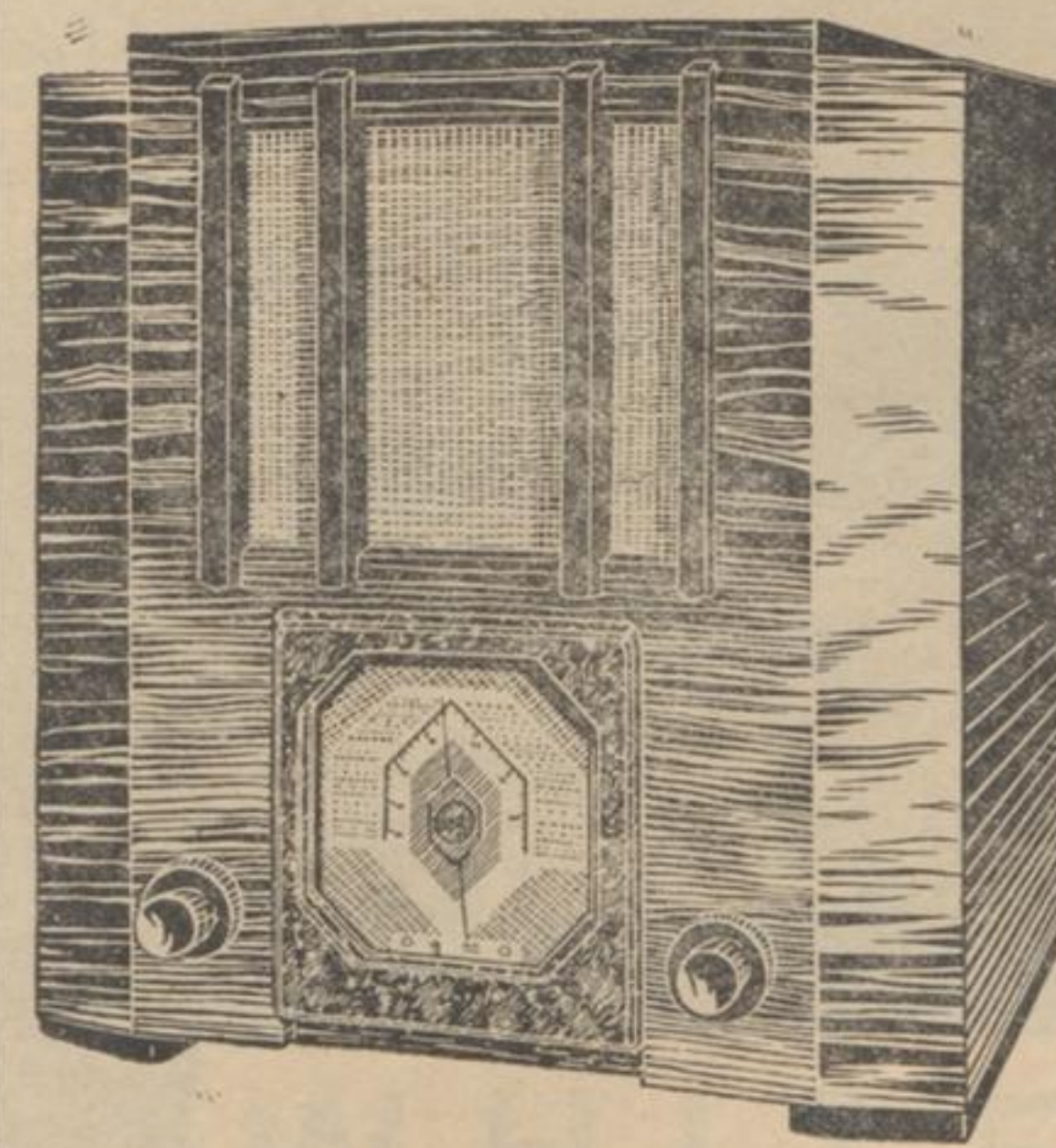

4467

ONTVANGEN:

WOLLEN COSTUUMS MAISON LOUISE DAMESHOEDEN SOEKAMOELIA 9

799

Voor de Ondernemingen en Buitenposten.

„DE HUISVRIEND VAN DEN EENZAME“ „DE SLEUTEL VOOR VREUGDE EN MUZIEK“

Wacht niet te lang en koopt het allernieuwste en langverwachte

„PHILIPS SUPERHETRODYNE BATTERIJVOEDING ONTVANGTOESTEL“

type 318 B. met golfbereik van 16 t/m 52 M.—55 t/m 198 M. bij

RADIOHOSPITAAL en RADIOHANDEL

ENG DJOE TEK

Garandeert volle Service.

Wilhelminastraat 38 — 40

899 Tel. 639 Medan

Nederlandsche Handel Maatschappij N. V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM
OPGERICHT IN 1824

Hoofdkantoor te Amsterdam

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

HOOFDKANTOOR VOOR HET OOSTEN:

FACTORIJ BATAVIA

Vestigingen in de voornaamste plaatsen van Nederlandsch-Indië en voorts in de Straits Settlements, Britsch-Indië, China, Japan en Arabië.

VOOR ALLE WISSEL- EN BANKZAKEN

SAFE DEPOSIT

KOFFERKLUIS

TIEN KILOMETER

loopt de

892

op één liter benzine

MERCEDES-BENZ 170-V

Enorme trekkracht - alle wielen apart geveerd
Vier versnellingen - groote beenruimte

VRAAGT ONS DEMONSTRATIE EN PRIJZEN.

AUTOHANDEL SPIJKERMAN